

СУТНІСТЬ ТА ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

*Сидоренко Марія Сергіївна, гр. ПУ-21,
Сумський державний університет, м. Суми*

*Павленко Олена Олексіївна, к.е.н. доцент
Сумський державний університет, м. Суми*

Сфера повоєнного розвитку та просторового планування є однією з найбільш динамічних галузей сучасного публічного управління в Україні, в якій проекти та програми відбудови реалізують в умовах високої невизначеності, дефіциту фінансових ресурсів та зростаючих безпекових викликів. Це зумовлює необхідність специфічного підходу до вибору та імплементації інструментів відновлення територіальних громад, який суттєво відрізняється від класичного регіонального менеджменту мирного часу. Сутність відновлення локальних територій полягає не лише у фізичній реконструкції зруйнованого житла чи об'єктів критичної інфраструктури, а й у системній модернізації інституційного середовища, поверненні людського капіталу та створенні умов для сталого саморозвитку громад на засадах безпеки та економічної самодостатності.

Однією з основних характеристик інструментів відновлення є їхня висока залежність від точності вихідних соціологічних, демографічних та статистичних даних. Це потребує від управлінських команд здатності до швидкої адаптації та перегляду стратегічних планів на всіх етапах життєвого циклу повоєнного відродження. Традиційне довгострокове планування територіального розвитку сьогодні зазнає серйозної трансформації на користь ітеративних та гнучких моделей, здатних оперативного реагувати на зміну безпекового контуру чи міграційних потоків. У сфері муніципального управління активно впроваджують сучасні методології «доказової політики», що базуються на використанні єдиних цифрових платформ та екосистем моніторингу. Ці підходи забезпечують регулярний зворотний зв'язок, прозорість процесів відбудови та можливість швидкого реагування на запити мешканців громади і міжнародних донорів (Жаліло, 2023).

Органи місцевого самоврядування та військові адміністрації часто працюють у комплексному міжнародному середовищі, в якому координація проектів здійснюється із залученням іноземних урядів, фондів та мультикультурних команд. Для ефективної взаємодії та забезпечення підзвітності використовуються спеціалізовані інструменти цифрового управління, інтегровані державні реєстри пошкодженого майна та платформи збору інвестиційних профілів громад, такі як екосистема DREAM. Успішне адміністрування процесами відновлення вимагає чіткої структури комунікацій, регулярних консультацій із громадськістю та прозорого контролю за кожним етапом використання донорських коштів. Замовники та

інвестори проєктів відбудови, якими виступають як державні інституції, так і міжнародні агенції, очікують не лише якісного, але й максимально прозорого результату. У зв'язку з цим у практику муніципального менеджменту широко впроваджують інструменти аудиту, антикорупційного моніторингу та автоматизованого відстеження транзакцій, що дозволяє мінімізувати інституційні ризики (Слобожан, 2024).

У сучасних моделях відновлення мешканці громади є активними учасниками розроблення Програм комплексного відновлення, що забезпечує відповідність проєктів реальним потребам кінцевих користувачів. Постійна комунікація між органами влади, бізнесом та жителями дозволяє оперативного вносити зміни у просторові плани та приймати обґрунтовані рішення щодо пріоритетності відбудови тих чи інших об'єктів. Діяльність сучасного муніципального менеджера у сфері відновлення базується на системі основоположних принципів, серед яких ключовими є верховенство права, субсидіарність, підзвітність, інклюзивність та соціальна партисипація. Керівник органу управління чи військової адміністрації вже не є класичним адміністратором у традиційному розумінні. Його ключове завдання полягає у створенні умов для самостійної, ефективної та автономної роботи локальних інституцій, усуненні бар'єрів для залучення інвестицій та стимулюванні особистої відповідальності громадян за відродження території.

Сучасний керівник у сфері муніципального управління — це багатофункціональний професіонал, який повинен володіти високою адаптивністю, лідерськими якостями та вмінням приймати обґрунтовані рішення в умовах обмеженої інформації та обмежених матеріальних ресурсів. Він безпосередньо впливає на формування нової управлінської культури, в якій цінуються відкритість, підзвітність та готовність до безперервного навчання. Врахування специфіки, принципів та чіткої класифікації інструментів відновлення дає змогу забезпечити успішну модернізацію публічної влади на місцевому рівні, задоволення життєвих потреб населення деокупованих та постраждалих регіонів і досягнення довгострокових стратегічних бізнес-результатів для всієї держави.

Список використаних джерел

1. Жаліло, Я. (2023). Інституційне забезпечення економічного відновлення в Україні. In *Гальчинські читання: зб. матер. міжнар. наук. конф. (м. Київ, 2 листоп. 2023 р.)*/упоряд. АЛ Дешко (pp. 112-114). https://niss.gov.ua/sites/default/files/2023-12/tezi-gch_gotove_final_32.pdf
2. Слобожан, О. В. (2024). Особливості діяльності асоціацій органів місцевого самоврядування в країнах ЄС. *Публічне урядування*, (4 (41)), 76-84. <https://journals.maup.com.ua/index.php/public-management/article/download/4642/4948>

Роботу виконано в межах НДР 0122U202044 «Менеджмент змін в умовах глобальних та локальних викликів»